

Леся Українка

Лісова пісня

Харків
«Фоліо»
2023

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ЛІСОВА ПІСНЯ

ДРАМА-ФЕЄРІЯ В 3-х ДІЯХ

СПИС ДІЯЧІВ «ЛІСОВОЇ ПІСНІ»

ПРОЛОГ

«Той, що греблі рве». Русалка.
Потерчата (двоє). Водяник.

ДІЯ I

Дядько Лев. Перелесник.
Лукаш. Пропасниця
Русалка. (без мови).
Лісовик. Потерчата.
Мавка. Куць.

ДІЯ II

Мати Лукашева. Килина.
Лукаш. Русалка.
Дядько Лев. «Той, що в скалі
Мавка. сидить».
Русалка Польова. Перелесник.

ДІЯ III

Мавка. Хлопчик.
Лісовик. Лукаш.
Куць. Діти Кишинині
Злидні. (без мови).
Мати Лукашева. Доля.
Килина. Перелесник.

ПРОЛОГ

Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скраю переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину — то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка. Струмок той вибігає з гушавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хашах. Саме озеро — тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині. Містина вся дика, таємнича, але не понура, — повна ніжної, задумливої поліської краси.

Провесна. По узліссі і на галяві зеленіє перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Дерева ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, odkриваючи блідо-блакитну воду. В лісі щось загомніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» — молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одежа на йому міниться барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими злотистими іскрами. Кинувшись з потока в озеро, він починає кружляти по плесі, хвилюючи його сонну воду; туман розбігається, вода синішає.

«Той, що греблі рве»

З гір на долину
біжу, стрибаю, рину!
Місточки збиваю,
всі гребельки зриваю,
всі гатки, всі запруди,
що загатили люди, —
бо весняна вода,
як воля молода!

(Хвилює воду ще більше, поринає і виринає, мов шукаючи щось у воді.)

Потерчата

(двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких сорочечках виринають з-поміж латаття)

Перше

Чого ти тута блудиш?

Друге

Чого зо сну нас будиш?

Перше

Нас матуся положила
і м'якенько постелила,
бо на ріння, на каміння
настелила баговиння
і лататтям повкривала,
і тихенько заспівала:

«Люлі-люлі-люлята,
засніть, мої малята!»

Друге

Чого ж ти тут шугаєш?

Перше

Кого ти тут шукаєш?

«Той, що греблі рве»

Тую Русалку,
що покохав я змалку,
бо водяній царівні
нема на світі рівні!
Збігав я гори,
долини, яри, ізвори, —
милішої коханки
нема від озерянки.
Зіб'ю всю вашу воду,
таки знайду ту вроду!

(Бурно мутить воду.)

Потерчата

Ой леле! Не нуртуй!
Хатинки не руйнуй!
Печера в нас маленька,
що збудувала ненька.
Убога наша хатка,
бо в нас немає татка...

(Чіпляються йому за руки, благаючи.)

Ми спустимось на дно,
де темно, холодно,
на дні лежить рибалка,
над ним сидить Русалка...

«Той, що греблі рве»

Нехай його покине!
Нехай до мене зрине!

Потерчата поринають в озеро.

Виплинь же, мила!!

Русалка впливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки — один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.

Русалка

Се ти, мій чарівниченьку?!

«Той, що греблі рве»

(грізно)

Що ти робила?

Русалка

*(кидається немов до нього, але пропливає далі,
минаючи його)*

Я марила всю ніченьку
про тебе, мій паниченьку!
Ронила сльози дрібнії,
збирала в кінви срібнії,
без любої розмовоньки
сповнила вщерть коновоньки...

*(Сплескує руками, розкриває обійми, знов кидається
до нього і знов минає.)*

Ось кинь на дно червінця,
поллються через вінця!

(Дзвінко сміється.)

«Той, що греблі рве»

(з'їдливо)

То се й у вас в болоті
кохаються у злоті?

Русалка наближається до нього, він круто відвертається від неї,
виром закрутивши воду.

Найкраще для Русалки
сидіти край рибалки,
глядіти неборака
від сома та від рака,
щоб не відгризли чуба.
Ото розмова любя!

Русалка

(підпливає близьенько, хапає за руки, заглядає в вічі)

Вже й розгнівився?

(Лукаво.)

А я щось знаю, любчику,
хороший душогубчику!
(Тихо сміється, він бентежиться.)

Де ти барився?
Ти водяну царівну
зміняв на мельниківну!
Зимові — довгі ночі,
а в дівки гарні очі, —
недарма паничі
їй носять дукачі!

(Свариться пальцем на нього і дрібно сміється.)

Добре я бачу
твою ледачу вдачу,
та я тобі пробачу,
бо я ж тебе люблю!

(З жартівливим пафосом.)

На цілу довгу мить тобі я буду вірна,
хвилину буду я ласкава і покірна,
а зраду потоплю!

Вода ж не держить сліду
від рана до обіду,
так, як твоя любá
або моя журба!

«Той, що греблі рве»
(поривчасто простягає їй обидві руки)

Ну, мир-миром!
Поплинем понад виром!

Русалка

(береться з ним за руки і прудко кружляє)

На виру-вирочку,
на жовтому пісочку,
в перловому віночку
зав'юся у таночку!
Ух! Ух!

Ухкають, бризкають, плещуть. Вода б'ється в береги, аж осока шумить, і пташки зграями зриваються з очеретів.

Водяник

(Виринає посеред озера. Він древній, сивий дід, довге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням звисають аж по пояс. Шати на ньому — барви мулу, на голові корона із скойок. Голос глухий, але дужий.)

Хто тут бентежить наші тихі води?

Русалка з своєю парою спиняються і кидаються врозтіч.

Стидайся, дочко! Водяній царівні
танки заводити з чужинцем?! Сором!

Русалка

Він, батьку, не чужий. Ти не пізнав?
Се ж «Той, що греблі рве»!

Водяник

Та знаю, знаю!

Нерідний він, хоч водяного роду.
Зрадлива і лукава в нього вдача.
Навесні він нуртує, грає, рве,
зриває з озера вінок розкішний,
що цілий рік викохують русалки,
лякає птицю мудру, сторожку,
вербі-вдовиці корінь підриває
і бідним сиротятам-потерчатам
каганчики водою заливає,
псує мої рівненькі береги
і старощам моїм спокій руйнує.
А влітку де він? Де тоді гасає,
коли жадібне сонце воду п'є
із келиха мого, мов гриф неситий,
коли від спраги никне очерет,
зоставшиися на березі сухому,
коли, вмираючи, лілеї клонять
до теплої води голівки в'ялі?
Де він тоді?

Під час сеї мови «Той, що греблі рве» нишком киває Русалці, ваблячи її втекти з ним по лісовому струмку.

«Той, що греблі рве»

(з укритою насмішкою)

Тоді я в морі, діду.

Мене на поміч кличе Океан,

щоб не спило і в нього чашу сонце.
Як цар морський покличе — треба слухать.
На те є служба, — сам здоровий знаєш.

Водяник

Еге ж, тоді ти в морі... А мені,
якби не помагав мій друг одвічний,
мій щирий приятель осінній дощик,
прийшлося би згинуть з парою!

«Той, що греблі рве» незамітно ховається в воду.

Русалка

Татусю!

не може пара згинутися, бо з пари
знов зробиться вода.

Водяник

Яка ти мудра!

Иди на дно! Доволі тут базікати!

Русалка

Та зараз, тату! Вже ж його немає.
Я розчешу поплутаний сікняг.

(Виймає з-за пояса гребінку з мушлі, чеше прибережне зілля.)

Водяник

Ну, розчеши, я сам люблю порядок.
Чеши, чеши. Я тута подожду,
поки скінчиш роботу. Ти поправ
латаття, щоб рівненько розстелялось,
та килим з ряски позшивай гарненько,
що той порвав пройдисвіт.

Русалка

Добре, тату.

Водяник вигідно вкладається в очереті, очима слідкуючи роботу
Русалчину; очі йому поволі заплющуються.

«Той, що греблі рве»

(виринувши, стиха до Русалки)

Сховайся за вербою!

Русалка ховається, оглядаючись на Водяника.

Поплинемо з тобою
ген на розтоки,
під бистрії лотоки,
зірвемо греблю рівну,
утопим мельниківну!

*(Хапає Русалку за руку і швидко мчить з нею через озеро.
Недалеко від другого берега Русалка спиняється і скрикує.)*

Русалка

Ой, зачепилася за дуб торішній!

Водяник прокидається, кидається навперейми і перехоплює Русалку.

Водяник

То се ти так?! Ти, клятий баламуте,
ще знатимеш, як зводити русалок!
Поскаржуся я матері твоїй,
Метелиці Гірській, то начувайся!

«Той, що греблі рве»

(з реготом)

Поки що буде, я ще нагуляюсь!
Прощай, Русалонько, сповняй коновки!
(Кидається в лісовий струмок і зникає.)

Водяник

(до Русалки)

Іди на дно! Не смій мені зринати
три ночі місячні поверх води!

Русалка

(пручаючись)

З якого часу тут русалки стали
невільницями в озері? Я вільна!
Я вільна, як вода!

Водяник

В моїй обладі
вода повинна знати береги.
Іди на дно!

Русалка

Не хочу!

Водяник

А, не хочеш?

Віддай сюди вінець перловий!

Русалка

Ні!

то дарував мені морський царенко.

Водяник

Тобі вінця не прийдеться носити,
бо за непослух забере тебе
«Той, що в скалі сидить».

Русалка

(з жахом)

Ні, любий тату,

я буду слухатись!

Водяник

То йди на дно.

Русалка

(поволі опускаючися в воду)

Я йду, я йду... А бавитися можна
з рибалкою?

Водяник

Та вже ж, про мене, бався.

Русалка спустилася в воду по плечі і, жалібно всміхаючись, дивиться
вгору на батька.

Чудна ти, дочко! Я ж про тебе дбаю.
Таж він тебе занапастив би тільки,
потяг би по колючому ложиську
струмочка лісового, біле тіло
понівечив та й кинув би самотню
десь на безвідді.

Русалка

Але ж він вродливий!

ЗМІСТ

<i>М. Жулинський. Леся Українка: «Дні праці й ночі мрій»</i>	3
<i>Давня казка. Поема</i>	39
<i>Лісова пісня. Драма-феєрія в 3-х діях</i>	63
<i>Примітки</i>	154